

13.00.00
13.00.01
13.00.02
13.00.03
13.00.04
13.00.05

13.00.06
13.00.07
13.00.08
13.00.09
07.00.00
19.00.00

01.00.00
02.00.00
03.00.00
09.00.00
10.00.00
11.00.00

№4/2025

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogik, psixometodologik va tabiiy fanlarga
ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 210 sahifa,
15-aprel, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich
Tarix fanlari doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna
Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Umarova H.O. – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woocky Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Somurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'icha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, Toshkent davlat texnika universiteti, G. V. Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti Toshkent temir yo'l muhandislari instituti.

EDITOR-IN-CHIEF:

Qirg'izboyev Abdug'affor Karimjonovich
Doctor of Historical Sciences, Professor

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna
Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Umarova H.O'. – Minister of Preschool and School Education of the Republic of Uzbekistan
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Woogyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali Oliy attestatsiya komissiyasining 26-08-2024 yildagi №11-05-4381/01-Kengash tavsiyasiga ko’ra, pedagogika fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning tadqiqot ishlari yuzasidan dissertatsiyalarining asosiy ilmiy natijalarini chop etish uchun tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro’yxatiga kiritilgan.

Asos: OAK Pedagogik texnologiyalar va psixologik tadqiqotlar bo’yicha ekspert kengashi tavsiyasi (29-10-2024-y.; №10); OAK Tartib-qoida komissiyasi qarori (30-10-2024-y., №10/24); OAK Rayosatining qarori (31-10-2024-y., №363/5).

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.06.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan №C-5669245
reyestr raqami tartibi bo’yicha
ro’yxatdan o’tkazilgan.

Litsenziya raqami: №095310

MUNDARIJA

XXI asr tibbiyot atamashunosligi va unga ta'rif.....	12
Achilov Muzaffar Norquliyevich	
“4K” modeliga asoslangan ta’limda interaktiv metodlar va texnologiyalardan foydalanish usullari	15
Boltayeva Hulkar Mardonqul qizi	
Oliy ta’lim muassasalari kafedrası faoliyati samaradorligini oshirishda pedagogik risklarni boshqarish mexanizmi.....	18
Djalalov Baxromjan Begmurzayevich	
Kichik maktab yoshidagi o’quvchilarda liderlik sifatlarini shakllantirishning pedagogik aspektlari.....	24
Djumayeva Dildora Isroilovna	
Urma zarbli cholg’ular turlari va ularda ijro etish usullari	27
Egamkulov Oybek Altmishevich	
Umuminsoniy va diniy qadriyatlarni yoshlarimiz ongiga singdirishda dialektikaning roli	31
Ergasheva Guzal Maxkambayevna	
Bo’lg’usi tarbiyachilarda ijtimoiy intellektni shakllantirish zamon talabi.....	34
Ermatova Gulnoz Pirimovna	
Boshlang’ich ta’lim tarbiya fanida o’yin texnologilardan foydalanish metodikasi	37
Farsaxonova Dilafruz Rizaxonovna	
Boshlang’ich sinf o’quvchilarining kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish jarayonining yo’nalishlari va usullari ...	41
Kulboyeva Dilnoza Abdug’ofurovna	
Kurash sport turiga qiziquvchi ayollarning motivatsiya va o’z-o’zini anglash darajasi	44
Mamaraimova Ra’no Usmanovna	
The Teaching of Oral Production in the FFL Classroom: Linguistic and Psychological Difficulties	48
Narzulloyeva Dilfuza Bahriddin qizi	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini teatrlashtirilgan faoliyat asosida rivojlantirish	54
Nurmatova Iroda Toxtasinovna	
Maktabgacha ta’lim yo’nalishi talabalarida kasbiy kompetentlikni shakllantirishda pedagogik amaliyotning o’rni	56
Shamiyeva Manzura Fayzullayevna	
Globallashuv jarayonida o’quvchilarning aksiologik kompetensiyalarini shakllantirish.....	59
Siddikov Baxtiyor Saidkulovich	
4-sinf o’quvchilariga maqollar ma’nosini tushuntirish usullari	63
Suvonova Shohida Murodullo qizi	
Kasbiy rivojlanish soatlarining pedagogik va psixologik asoslari.....	69
Temirova Rushana Ravshan qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy-hissiy ko’nikmalarni shakllantirish mazmuni	73
Teshabayeva Zamira Sobirovna, Abdulatipova Mehribon Qahramon qizi	
Boshlang’ich sinf tabiiy fan darslarida STEAM yondashuvi va xalqaro baholash dasturlari.....	76
Usmonova Zulfiya Ilxomovna	
Bo’lajak o’qituvchilarda konfliktologik kompetentlikning shaxs sifatlariga aloqadorligi	79
Muxammadiyeva Xadicha Karomatovna	
Русская документальная проза как отражение прошлого и настоящего общества	82
Дустова Ирода Шукрулло кизи	
Размышления о возникновении человеческих эмоций	86
Умарова Навбахор Шокировна, Зарипова Нигинабону Фахритдиновна	
Проблемы регулирования терминов в языкознании.....	89
Курбанова Гузаль Абдурахимовна	

Педагогические основы формирования интереса дошкольников к изучению иностранного языка в игровой среде.....	93
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Mexanika fanining rivojlanish tarixi.....	97
Esanov Nuriddin Qurbonovich	
Эффективность использования личностно-ориентированной технологии обучения в учебном процессе.....	100
Намозова Манзура Муродовна	
O'spirinlik davridagi depressiv holatlarni psixodiagnostika va psixokorreksiya qilish usullari	104
Bannayev Maxamadin Sotvoldiyevich	
Talabalarda axborot madaniyatini shakllantirish metodikasi.....	109
Radjabova Gulnoza Bahromovna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining madaniy xilma-xillikni inobatga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etish usullari	113
Saffarova Mohidil Axmadovna	
Adabiy til va shevalar o'rtasidagi leksik tafovutlar: kelib chiqish sabablari va rivojlanish xususiyatlari	116
Qurbonova Asal O'tkirovna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini CALP yondashuvi asosida o'qish savodxonligini oshirish	119
Ahmadjonova Mushtariy Bahodirjon qizi	
Kreativ qobiliyatlarni rivojlantirishda bo'lajak mutaxassisning kasbiy kompetentligi	121
Artikova Nodira Shavkat qizi	
Yusuf Xos Hojibning axloqiy qarashlarini shakllanishining tarixiy-ijtimoiy omillari	125
Berdaliyeva S. D.	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy madaniyatini shakllantirish prinsiplari.....	128
Ibragimova Shaxnoza Tulqinovna	
Boshlang'ich sinflarga matematika o'qitish jarayonida ko'rgazmali qurollardan foydalanib dars samaradorligini oshirish	132
Mardonov Eshim Muratovich, Xushvaqto'v Ali Ashurovich, Narzullayeva Muxlisa Rustam qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy-ijodiy faoliyatini takomillashtirish	135
Misirova Nodira Tovbayevna, Ergasheva Madina Qahramon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida 6-7-yoshli bolalarni maktabga tayyorgarlik monitoringini tashkil etish....	139
Ortiqova Gulhayo Erkinboy qizi	
-ayotgan bo'lsa shaklining lisoniy xususiyati va uning o'zgarishi.....	142
Safarov Firuz Sulaymonovich	
Sharq mutafakkirlarining pedagogik ta'limotlari va qarashlarida tarbiyaning ma'naviy, axloqiy negizlari	145
Xalilov Farhod Furqat o'g'li, Ibodullayeva Dildora Shukrulla qizi	
Anvar Obidjon ijodining tadrijiy takomiliga doir mulohazalar	148
Mamatalimov Zafar Mamaraimovich	
Patologik fiziologiya fanini o'qitishda it texnologiyalarining o'rni.....	152
Abdirashidova Gulnoza Ablakulovna, Mavlyanova Umida Nematovna, Sobirova Ra'no Tulqin qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarning kognitiv kompetentligini rivojlantirishda motivatsion yondashuvning o'ziga xos jihatlari.....	156
Abdumanopov Muhammadsodiq Muhammadyusuf o'g'li	
The Role of Mass Media as a Tool in Teaching English Vocabulary to Young Learners	159
Dadaxonova Dilnavoz Zafarjon kizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari ta'lim va tarbiya jarayonlarida bolalarning refleksiv faoliyatini rivojlantirish.....	164
Dilorom Xomidova	
Boshlang'ich sinf o'quvchilari tarbiyasida ota-onalar bilan hamkorlikni tashkil etish metodikasi	169
Fayziyeva Madinabonu Sohijon qizi	
O'zbek yosh oilalarida nikohning dastlabki yillarida oilaviy nizolarning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	173
Hakimova Nargiza Djavlievna	

Tarbiyalanuvchilarni nutq madaniyatiga o'rgatishda tarbiyachi nutqi va unga qo'yiladigan talablar	176
<i>Kazieva Turg'unoy Tursunboevna, Abdullayeva Kamola Erkin qizi</i>	
Ikki tilli o'quv lug'atlari tuzishning lingvodidaktik asoslari (ingliz va o'zbek tillari negizida yaratilgan ikki tilli lug'atlar misolida)	179
<i>Oqboyeva Zulfiya Bobonazarovna</i>	
Boshlang'ich sinf texnologiya darslarida kasbiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi	183
<i>Saidova Mohinur Jonpo'latovna, Bo'ronova Nigora Umar qizi</i>	
Modern Opportunities for the Integration of Technologies Into the Media and their Role in Improving the Efficiency of the Media.....	187
<i>Salim Doniyorov</i>	
Chizma geometriya va muhandislik grafikasi darslarida talabalarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmasini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish	192
<i>Sheraliyev Sanjarbek Karimberdiyevich</i>	
Теории и модели выбора брачного партнера	197
<i>Абдумуталова Мадина Абдумалик кизи</i>	
Maktabgacha ta'lim muassalarida outsorsingdan foydalanish masalalari	203
<i>Kasimova Gulyar Axmatovna</i>	

TARBIYALANUVCHILARNI NUTQ MADANIYATIGA O'RGATISHDA TARBIYACHI NUTQI VA UNGA QO'YILADIGAN TALABLAR

Kazieva Turg'unoy Tursunboevna

Andijon davlat pedagogika instituti
Maktabgacha ta'lim kafedrası mudiri, DSc

Abdullayeva Kamola Erkin qizi

Andijon Davlat Pedagogika Instituti (ADPI)
Ta'lim tarbiya nazariyasi va metodikasi (maktabgacha ta'lim) yo'nalishi
1-kurs magistranti

Annotatsiya: Tarbiyalanuvchilarni nutq madaniyatiga o'rgatish tarbiyachining muhim vazifalaridan biridir. Nutq madaniyati – insonning o'z fikrini, his-tuyg'ularini va g'oyalarini boshqalarga yetkazish qobiliyatini ifodalovchi muhim kompetensiyadir. Tarbiyachining nutqi tarbiyalanuvchilar uchun namuna bo'lishi hamda ularning nutq madaniyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu maqolada tarbiyachining nutqi va unga qo'yiladigan talablar haqida ma'lumotlar bayon etilgan.

Kalit so'zlar: nutq madaniyati, tarbiyachi, tarbiyalanuvchilar, bilim, malaka, pedagogika, psixologiya.

Abstract: Teaching pupils to speak culturally is one of the important tasks of the educator. Speech culture refers to a person's ability to convey their thoughts, emotions, and ideas to others. The educator's speech serves as a model for students and plays a crucial role in shaping their speech culture. This article provides information about the educator's speech and the requirements set for it.

Key words: speech culture, teacher, students, knowledge, skills, pedagogy, psychology.

Аннотация: Научить учащихся культурной речи – одна из важнейших задач педагога. Культура речи представляет собой способность человека доносить до других свои мысли, чувства и идеи. Речь педагога служит примером для учащихся и играет значительную роль в формировании их речевой культуры. В данной статье представлены сведения о речи педагога и требованиях, предъявляемых к ней.

Ключевые слова: культура речи, учитель, учащиеся, знания, умения, педагогика, психология.

KIRISH

Tarbiyachining nutqi, birinchi navbatda, aniq va ravshan bo'lishi kerak. Tarbiyalanuvchilar tarbiyachining nutqidan ko'p narsalarni o'rganadilar. Shuning uchun tarbiyachi o'z fikrlarini aniq ifodalashi, so'zlarini to'g'ri tanlashi va mantiqiy izchillikni saqlashi zarur. Nutqning aniq va ravshan bo'lishi tarbiyalanuvchilarning tushunishini osonlashtiradi va ularning nutq madaniyatini rivojlantirishga yordam beradi. Tarbiyachining nutqi, shuningdek, ma'naviy va axloqiy jihatdan ham yuqori bo'lishi kerak. Tarbiyachi tarbiyalanuvchilarga yaxshi axloqiy qadriyatlarni, madaniyatni va odob-axloq qoidalarini o'rganishda yordam berishi lozim.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Nutq madaniyati nafaqat so'zlar va ifodalar, balki insonning ichki dunyosi, axloqi va ma'naviyati bilan ham bog'liqdir. Tarbiyachi o'z nutqida yaxshi odob-axloq qoidalarini namoyon etishi va tarbiyalanuvchilarga yaxshi namuna bo'lishi kerak. Tarbiyachining nutqi, shuningdek, hissiy va ruhiy jihatdan ham boy bo'lishi lozim. Tarbiyalanuvchilar tarbiyachining nutqidan faqat so'zlarni emas, balki uning hissiyotlarini, his-tuyg'ularini ham o'rganadilar. Tarbiyachi o'z nutqida hissiyotlarni ifodalashga, tarbiyalanuvchilar bilan muloqotda bo'lishga, ularning his-tuyg'ularini tushunishga harakat qilishi zarur. Bu tarbiyalanuvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Tarbiyachining nutqi, shuningdek, o'quv jarayonida foydalaniladigan metod va usullarga ham bog'liq. Tarbiyachi o'z nutqida turli metodlardan foydalanishi, tarbiyalanuvchilarni qiziqtirishi va ularning diqqatini jalb qilishi

kerak. Nutq madaniyatini o'rganishda o'yinlar, suhbatlar, munozaralar va boshqa interaktiv usullarni qo'llash tarbiyalanuvchilarning qiziqishini oshiradi va ularning nutq madaniyatini rivojlantiradi. Tarbiyachining nutqi, shuningdek, ijtimoiy va madaniy kontekstdan ham kelib chiqishi kerak. Tarbiyachi tarbiyalanuvchilarning ijtimoiy va madaniy xususiyatlarini hisobga olishi, ularning ehtiyojlariga mos ravishda nutqini shakllantirishi zarur. Har bir tarbiyalanuvchi o'zining individual xususiyatlariga ega bo'lib, tarbiyachi ularni tushunishi va ularning ehtiyojlariga javob berishi lozim. Bu tarbiyalanuvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.^[1]

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tarbiyachining nutqiga qo'yiladigan talablar, shuningdek, uning bilim va malakasiga ham bog'liq. Tarbiyachi o'z sohasida yetarlicha bilimga ega bo'lishi, nutq madaniyati, psixologiya va pedagogika bo'yicha bilimlarini oshirib borishi zarur. Bu holat tarbiyachining tarbiyalanuvchilarga sifatli ta'lim berishiga, ularning nutq madaniyatini rivojlantirishiga yordam beradi. Tarbiyachi o'z bilimlarini doimiy ravishda yangilab borishi, yangi usul va metodlarni o'rganishi kerak. Uning nutqi, shuningdek, o'z-o'zini tarbiyalash va rivojlantirish jarayonida ham muhim ahamiyat kasb etadi. Tarbiyachi o'z nutqini muntazam tahlil qilishi, undagi kamchiliklarni aniqlab, ularni bartaraf etishga harakat qilishi lozim. Bu esa uning nutq madaniyatini rivojlantirishga xizmat qiladi va tarbiyalanuvchilarga sifatli ta'lim berish imkonini yaratadi.

Tarbiyalanuvchilarni nutq madaniyatiga o'rgatishda tarbiyachining nutqi va unga qo'yiladigan talablar ularning rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Tarbiyachi o'z nutqini aniq, ravshan, ma'naviy, hissiy va ijtimoiy jihatdan boy bo'lishini ta'minlashi kerak. Bu jihatlar tarbiyalanuvchilarning nutq madaniyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Tarbiyachining bilim va malakasi, o'z-o'zini tarbiyalash jarayoni, shuningdek, tarbiyalanuvchilarning ehtiyojlariga mos ravishda nutqni shakllantirish – ularning nutq madaniyatini rivojlantirishda asosiy omillar hisoblanadi.^[2]

TAHLIL VA NATIJALAR

Nutq madaniyatini rivojlantirishda tarbiyachining o'z-o'zini tarbiyalash jarayoni juda muhimdir. Bu jarayon tarbiyachining professional va shaxsiy rivojlanishiga, shuningdek, tarbiyalanuvchilar bilan samarali muloqot o'rnatishga katta ta'sir ko'rsatadi. Tarbiyachining o'z-o'zini tarbiyalash jarayonida ko'plab ijobiy jihatlar mavjud. Birinchidan, tarbiyachi o'z bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda yangilab boradi. Bu, nutq madaniyatini rivojlantirishda zarur bo'lgan yangi metod va usullarni o'rganish imkonini yaratadi. Tarbiyachi yangi bilimlarni o'zlashtirib, o'z nutqini yanada sifatli va samarali qilishga erishadi. Buning natijasida tarbiyalanuvchilar ham yuqori sifatli ta'lim oladi va ularning nutq madaniyati rivojlanadi.

Ikkinchidan, o'z-o'zini tahlil qilish jarayoni tarbiyachiga o'z nutqini tahlil qilish imkonini beradi. Tarbiyachi o'z nutqidagi kamchiliklarni aniqlashi va ularni bartaraf etishga harakat qilishi mumkin. Bu jarayon tarbiyalanuvchilar uchun namuna bo'lishda muhim ahamiyatga ega^[5]. Tarbiyachi o'z nutqidagi xatolarni tuzatish orqali tarbiyalanuvchilarga to'g'ri nutq madaniyatini o'rgatishda samarali bo'lishi mumkin.

Shaxsiy rivojlanish ham o'z-o'zini tarbiyalash jarayonining muhim jihatlaridan biridir. Tarbiyachi o'z-o'zini tarbiyalash jarayonida nafaqat professionallikni, balki shaxsiy sifatlarini ham rivojlantiradi. Bu, tarbiyachining o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi, stressni boshqarish qobiliyatini yaxshilaydi va o'z his-tuyg'ularini ifoda etishda yordam beradi. Shaxsiy rivojlanish tarbiyalanuvchilar bilan muloqotda yanada samarali bo'lish imkonini yaratadi. Hissiy intellektni rivojlantirish ham o'z-o'zini tarbiyalash jarayonida muhim ahamiyatga ega. Tarbiyachi o'z his-tuyg'ularini tushunish va boshqarish qobiliyatini oshirib, tarbiyalanuvchilarning his-tuyg'ularini ham yaxshiroq tushunishi mumkin. Bu, tarbiyalanuvchilar bilan muloqotda yanada samimiy va samara beruvchi bo'lish imkonini beradi^[3].

Bundan tashqari, tarbiyachi o'z-o'zini tarbiyalash jarayonida ijtimoiy va madaniy kontekstni yaxshiroq tushunishi mumkin. Bu, tarbiyalanuvchilar bilan muloqotda ularning madaniyati, urf-odatlarini va ehtiyojlarini hisobga olish imkonini beradi. Tarbiyachi, tarbiyalanuvchilarning individual xususiyatlarini inobatga olgan holda, ularning nutq madaniyatini rivojlantirishda yanada samarali bo'lishi mumkin. O'z-o'zini motivatsiya qilish jarayoni ham tarbiyachining o'z-o'zini tarbiyalashida muhim rol o'ynaydi. Tarbiyachi o'z maqsadlariga erishish uchun doimiy ravishda harakat qilishga undaydigan ichki motivatsiyani rivojlantirishi mumkin. Bu, tarbiyalanuvchilar uchun ham motivatsion muhit yaratadi va ularning o'z nutq madaniyatini rivojlantirishga bo'lgan qiziqishini oshiradi.

Tarbiyachining o'z-o'zini tarbiyalash jarayoni nutq madaniyatini rivojlantirishda juda muhimdir. Bu jarayon tarbiyachining professional malakasini oshirish, shaxsiy rivojlanishni ta'minlash, hissiy intellektni rivojlantirish va tarbiyalanuvchilar bilan samarali muloqot o'rnatishda muhim rol o'ynaydi. Tarbiyachi o'z-o'zini tarbiyalash orqali nafaqat o'z nutq madaniyatini, balki tarbiyalanuvchilarning rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Bu

jarayon tarbiyachining o'ziga xos qobiliyatlarini ochib berish va tarbiyalanuvchilarni nutq madaniyatida yuqori darajada rivojlantirishga yordam beradi ^[4].

Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini oshirish to'g'risida Prezident farmoni qabul qilindi: Prezident farmoniga ko'ra, bog'chalarda direktor o'rinbosari lavozimi joriy etiladi. Muassasalarda kichik va o'rta guruhlardagi bolalarda kognitiv, psixomotor va ijtimoiy ko'nikmalar rivojlantiriladi. Bog'cha rahbari va pedagog kadrlarini Vazir jamg'armasi hisobidan rag'batlantirishga ruxsat etiladi.

30-sentabr kuni Prezidentning "Maktabgacha ta'lim sifati va samaradorligini yanada oshirish bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PF-152-son¹ Farmoni qabul qilindi. Bu haqda Adliya vazirligi xabar qildi. Farmonga ko'ra, maktabgacha ta'limning davlat ta'lim dasturi doirasida quyidagilar amalga oshiriladi:

- kichik va o'rta guruhlardagi bolalarda kognitiv, psixomotor va ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantirish;
- katta va maktabga tayyorlov guruhlaridagi bolalarda bilim olish, kommunikativ va ijodiy kompetensiyalarni shakllantirishga qaratilgan o'quv-metodik materiallarni ishlab chiqish.

2026/2027-o'quv yilidan:

- bog'chalar tomonidan Maktabgacha ta'limni boshqarish axborot tizimida bolaning rivojlanish xaritasini yuritish amaliyoti joriy qilinadi;
- maktabga tayyorlov guruhlarini tamomlagan bolalarga ularning rivojlanish xaritasi asosida bir yillik maktabga tayyorlovdan o'tganlik haqida elektron sertifikat berish yo'lga qo'yiladi.

2025-yil 1-avgustgacha:

- maktabgacha ta'limning davlat ta'lim dasturi doirasida ishlab chiqilgan elektron resurslar, audiovizual mahsulotlar va o'quv-metodik materiallar Maktabgacha ta'limni boshqarish axborot tizimida joylashtiriladi hamda ulardan erkin va bepul foydalanish imkoniyati yaratiladi;
- Maktabgacha ta'limni boshqarish axborot tizimida ota-onalar uchun shaxsiy kabinet yaratiladi va unda bolaning rivojlanish xaritasi ma'lumotlarining joylashtirilishi ta'minlanadi.

Farmonga ko'ra, 2025-yil 1-yanvardan:

- maktabgacha ta'lim tashkilotining direktori o'rinbosari lavozimi joriy etiladi;
- respublikaning barcha tuman (shahar)larida kamida bittadan tayanch maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyati yo'lga qo'yiladi;
- barcha maktabgacha ta'lim tashkilotlarida malaka oshirishning "Metodik mahorat soati", tayanch maktabgacha ta'lim tashkilotlarida esa "Metodik mahorat kuni" kabi shakllari bosqichma-bosqich joriy etiladi;
- trener sifatida faoliyat yuritayotgan direktor o'rinbosarlariga lavozim maoshining 20 foizi miqdorida qo'shimcha har oylik ustama haq to'lanadi.

2025-yil 1-martdan:

- tajriba-sinov tariqasida respublikaning uzoq va chekka hududlarida joylashgan maktabgacha ta'lim tashkilotlari pedagog kadrlari uchun mobil malaka oshirish xizmatlari joriy etiladi. ^[8]

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, tarbiyalanuvchilarni nutq madaniyatiga o'rgatishda tarbiyachining nutqi va unga qo'yiladigan talablar tarbiyalanuvchilarning rivojlanishi hamda nutq madaniyatini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Tarbiyachi o'z nutqini doimiy ravishda rivojlantirib borishi, tarbiyalanuvchilarni qiziqtirishi va ularning ehtiyojlariga javob berishi kerak. Nutq madaniyatini o'rganish tarbiyalanuvchilarga o'z fikrlarini, his-tuyg'ularini va g'oyalarini ifodalashda yordam beradi hamda ularning shaxsiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Jumaniyazova D. (2020). Nutq madaniyati va uning rivojlanishi. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.
2. Xolmatova S. (2019). Tarbiyachi nutqi va tarbiyalanuvchilar bilan muloqot. Samarqand: SamDCHT.
3. Rahimov A. (2021). O'zbek tilida nutq madaniyati. Toshkent: Fan va texnologiya.
4. Sodiqova M. (2022). Tarbiyachining nutq madaniyati: nazariya va amaliyot. Buxoro: BuxDTI.
5. Toshpulatov X. (2023). O'zbek tilida nutq madaniyatini rivojlantirish. Toshkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
6. Nazarova L. (2020). Tarbiyalanuvchilarni nutq madaniyatiga o'rgatish usullari. Farg'ona: Farg'ona Davlat Universiteti.
7. Xamrayev D. (2021). Nutq madaniyati va tarbiyalanuvchilar. Andijon: Andijon Davlat Universiteti.
8. <https://www.gazeta.uz/oz/2024/10/04/mtt/>

¹ <https://www.lex.uz/uz/docs/-7128182>

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №4

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.